

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

**ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ
КАТЕДРА „КОМУНИКАЦИЯ И АУДИОВИЗУАЛНА ПРОДУКЦИЯ”**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд на тема:

ПРЕОТСТЪПВАНЕ НА ПРАВА ЗА ИЗЛЪЧВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика-Електронни медии)” към катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция”

ДОКТОРАНТ:

Людмила Цолова-Борисова

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

доц. д-р Теодора Петрова

СОФИЯ, 2018

Дисертационният труд, на тема: „Преотстъпване на права за излъчване и разпространение“, набелязва проблемни точки, изследва възможни индикатори и решения на актуалните предизвикателства по специализираната тематика, в теоретичен, доктринален и практичен дискурс. Въпросите, свързани с кардиналната промяна на аудио-визуалния сектор, изразяващи се в глобализация и конвергенция в медийната система, цифровата телевизия, която размести тежестта на платформите ефир, кабел и сателит, развитието на интернет, който все повече налага онлайн платформата като водеща за разпространение на съдържание, разглеждани в контекста на правната, социокултурна и икономическа природа на проблема за преотстъпване на права за излъчване и разпространение, не са били обект на научна разработка. В този смисъл темата на дисертацията е особено **актуална**, защото очертава широкоформатна рамка на правата за излъчване и разпространение на телевизионна програма от български телевизионни организации и платформени оператори, включително и дигиталните права за разпространение на съдържание. Създаването и разпространението на телевизионни програми, при наличието на съществени промени в комуникационната среда, в условията на технологична и пазарно стимулирана конвергенция, на дигитализация и налагане на интернет платформите, предизвикват много въпроси и получават разнопосочни отговори от теоретикоправен, социокултурен и икономически характер. В резултат на тези динамични процеси в съвременното ни общество, които дават пряко отражение върху проблематика, свързана с процеса на преотстъпване на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма, макар и не нова като явление, е актуална и значима.

С оглед на интензивната технологична и медийна конвергенция, актуални са въпросите за юридическите характеристики, социокултурната и финансово-икономическа генеза, водещи до промяна в обхвата, предназначението и функциите на процеса на преотстъпване на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма.

Изследването се стреми да развие и надгради по-рано известни постановки по темата, с оглед и променената медийна среда, като фокусът е върху локалния медиен пазар и нормативна уредба, но и с поглед върху европейските актове в областта.

Интердисциплинарният характер на разглежданата проблематика е друг индикатор за **полезността** на темата, тъй като дава възможност да се въведат и съчетаят различни гледни точки, правила и конструкции за постигане пълнота на изследването.

Поставената **цел** в дисертационния труд в е да се проследят и анализират актуални проблеми, свързани с преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма от доставчици на аудио-визуални медийни услуги под юрисдикцията на Република България. Изследването е насочено към опит за разкриване на комплексната правна, социокултурна и икономическа природа на телевизионната организация и на тази база да се проследят и анализират актуални индикатори, свързани с преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма.

Въз основа на заложената цел се оформиха следните изследователски **задачи**: -

Идентифициране и разглеждане на сложния комплекс от права в програмата на телевизионната организация, техните източници, субекти и обекти.

- Извеждане на основните правни, социологични и икономически характеристики на телевизионните организации, като носители на права и като част от културния аудио-визуален пейзаж.

- Разкриване същността на телевизионната програма като обект на сродно на авторското право, като дейност на културната индустрия и като пазарен продукт.

- Проучване на фактори и тенденции в развитието на технологиите, новите медии, медийната конвергенция, относими към правата на телевизионните организации.

Избрана е интегрална **методология** и подход към темата, като се представени елементи от различни научни и практически сфери - медийно право, медиазнание, медийна регулация и саморегулация, дигитални медии, мрежова среда, право на интелектуална собственост. В изследването са приложени различни научноизследователски **методи**, като: метод на анализ и синтез, сравнителен метод, емпирично изследване – проучване на източници.

Отправна точка на хипотезата е доказването на **тезата** на докторанта, че процесът на преотстъпване на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма се развива в динамична, силно конкурентна и бързо обновяваща се в технологично отношение среда. Същевременно на този процес е присъща комплексна природа с всички произтичащи от това обстоятелства с юридически, културни и икономически измерения, в

следствие на което преотстъпването на права за излъчване и разпространение се явява едновременно: средство за правна закрила на интелектуалната собственост на телевизионните организации, на производителите на съдържание на аудио-визуални продукти и продуцентите, с важна роля спрямо аудиторията, пазарен механизъм и фактор за устойчиво културно развитие.

Обект на изследване е програмата на телевизионната организация, като фокусът е към процеса на преотстъпване на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма и негови структурни компоненти, от гледна точка на правни, технологични и социално-икономически характеристики. Най-общо това включва проследяване на статиката и динамиката на правата на телевизионните организации, авторските и сродните им права, теоретично осмислени като установени нормативни правила, но и като част от процесите на медийна конвергенция, цифровизация и икономически интерес.

Предмет на изследването са правата на интелектуална собственост в програмата като юридически факт, културен продукт и като стопанско явление. Предметът включва така очертаните тематични полета, като компонентите и отношенията са разгледани основно според спецификата на българските доставчици на аудио-визуални медийни услуги. Във времеви план разработката обхваща нормативна база и практики, свързани с телевизионните организации, от приемането на България като пълноправен член на Европейския съюз, през 2007 г., досега, като за целите на изследването са правени и кратки ретроспективно препратки.

Практическата приложимост на изследването се изразява в неговата функция на база, върху която да се дискутира и осъществява бъдещо по-мощно развитие на темата и разгръщането ѝ в дългосрочен проект. Целта е да бъде дадена подробна картина на проблема, включваща различните гледни точки относно факторите, практически проявления и тенденции в областта на преотстъпване на права за излъчване и разпространение. Използваните библиографски източници изграждат взаимовръзка със зададените цели и задачи на дисертацията. Те включват различни монографии,

проучвания, документи, академични статии, правни и медийни информации от интернет, на български, английски и немски език.

В структурно отношение дисертационният труд е разделен на четири глави, съобразно теоретическите и практически аспекти на поставения проблем, предшествани от увод.

В Увода са посочени целта, обектът, предметът и задачите на изследването, използваните подход и методи. Обосновани са изборът на темата, нейната интердисциплинарност и актуалност. Очертани са основни научни проблеми на изследването, поставеното научно предизвикателство, хипотезата, както и очаквани резултати. Всяка глава завършва с изводи. **В Заключение** се представят в обобщен вид получените резултати от изследването, последвани от синтез на научните приноси в труда. В края на дисертацията са ситуирани библиографията на използваните източници, както и приложения.

Първа глава, «Теоретичен преглед. Промяна в комуникационната ситуация», въвежда в темата на дисертацията като описва медийна теоретична рамка, която включва, като първа точка, кратък исторически преглед на възникването и развитието на средствата за масова информация, на традиционните медии - радиото и телевизията, появата на интернет. Като втора точка в тази глава се разглеждат теоретични постановки относно комуникационните процеси и цифровизацията, в трета точка е разгледана медийната конвергенция. Направени са изводи във връзка с разгледаните въпроси, че е налице качествено нова промяна в областта на комуникациите след появата и развитието на интернет, цифровизацията и новите медии.

Във Втора глава, «Регулаторна рамка. Разглеждане на основни елементи от медийното аудио-визуално право в България», се кодифицират основни елементи на българското медийно аудио-визуално право от гледна точка на нормативна уредба, регулация, саморегулация и корегулация. Акцентира се на понятието „аудио-визуални медийни услуги“, неговия обхват, видове, съдържание, достъп до медийни услуги.

Предмет на разглеждане в тази глава са също така определянето на доставчици на медийни услуги под юрисдикцията на Република България, поделянето им на обществени и търговски, видовете доставчици според начина на разпространение на програмата и според териториалния обхват. Обърнато е внимание на цифровата телевизия. Посочени са регулаторни и надзорни органи. Направен е кратък преглед на видовете режими, под които доставчиците на медийни услуги могат да упражняват дейност. Достига се до изводите, че взаимодействието между регулация, саморегулация и корегулация е все по-наложително в цифровото време. Дейността на доставчиците на линейни медийни услуги и на доставчиците на платформи за споделяне на видеоклипове (нелинейни услуги по заявка), е важна и обществено значима, поради което оставането на по-засиления правен режим за първите и включването в регулаторната рамка на вторите, са необходимост.

Трета глава, «Телевизионната програма. Определяне на телевизионната програма като легална дефиниция, културен и пазарен продукт», разглежда телевизионната програма от гледна точка на легални и доктринални определения, но и в битието ѝ на културно съдържание и на пазарен продукт. Направени са изводи в посока на това, че създаването, излъчването и разпространението на телевизионната програма вече надскача основните си функции да информира, образова и забавлява.

В Четвърта глава, «Интелектуална собственост. Авторско право и сродните му права при преотстъпване на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма», се очертава теоретична постановка на авторското право и сродните му права, посочват се някои основни правни източници, разглеждат се телевизионните организации като субекти на сродните права и програмата като обект на тези права, маркират се дигиталните права при излъчване и разпространение на програма. Разглежда се актуален казус, пряко свързан с преотстъпването на права, между телевизионни организации, производители и доставчици на съдържание и разпространяващите го, чрез кабел и сателит, платформени оператори. Изводите са, че на българския телевизионен медиен пазар е налице дисбаланс относно упражняването на авторското право и сродните му права, конфликтни зони в отношенията между участниците на този пазар, оттук и недобри практики, което може да окаже негативен ефект и върху потребителите.

В **Заключението** на дисертацията се представя отговор дали изложените тези са били доказани, изпълнена ли са целите и задачите на дисертацията. Представени са в обобщен вид основните изводи от анализа на четирите глави, в подкрепа на заложената в увода теза.

Последната част, „**Научни постижения с приносен характер**“, синтезира същността на дисертационния труд, като ги изрежда, в отговор на въпроса как текстът на изследването спомага за обогатяване на медийната аудио-визуална наука. Те представляват абстракт на най-важното от извършената от докторанта работа.

След приносите е описана **Библиографията**, която съдържа всички източници, които авторът е използвал и цитирал, в подкрепа на тезите и анализите си.

В края на дисертацията са представени приложенията, които са релевантни към написаното.

Общият обем на дисертационния труд е от 221 страници и приложения от 6 страници.

Списъкът на литература и източници, използвани при подготовката на текста на дисертацията съдържа 156 заглавия, от които 109 на кирилица и 47 на латиница. Предложената от автора структура на дисертационния труд е пряка функция от обекта, целите и задачите на изследването, като следва последователността и логиката на разгръщане на проблематиката. В нея освен обособените увод, заключение, научни приноси, библиография и приложения, фигурират четири глави, чието съдържание може да бъде синтезирано по следния начин:

Първа глава е общотеоретична, въвеждаща в проблематиката на дисертацията, както и в изясняване на основни понятия, като традиционни медии, интернет, цифровизация, нови медии, конвергенция, с които авторът борави в текста на труда.

Направен е кратък исторически преглед, като се посочват и някои теоретични разсъждения и модели за масовите комуникации през миналия век – от появата, развитието и разпространението на печата, радиото, кинематографа и телевизията, оформящи системата на традиционните медии, до възникването на интернет, който събира

и обединява целия набор от медийни постижения, създадени преди него. Изяснено е, че мрежата революционно променя мащаба и функциите на традиционните електронни медии, които с нейна помощ излизат на планетарната сцена, като загърбват старото си аналогово битие и приемат предизвикателствата на новото дигитално битие.

Потенциалът на цифровите технологии, от които произхождат и новите дигитални медии, изграждат цял самостоятелен технологично-еволюционен дискурс.

В дисертацията интересът ни бе насочен преди всичко към особено активното навлизане на дигиталните технологии в съвременната аудио-визия и свързаните с нея електронни медии, в частност телевизията, което рязко разшири техните възможности, комуникационни качества, приложна експлоатация и не на последно място правни и икономически параметри на този процес.

Според Маргарита Пешева и Милко Петров светът се глобализира и „се разполага в полето на медийната конвергенция, на медиаморфозата и на цифровия преход, на новите медии и информационни технологии, все повече става зависим от бурното развитие на аудиовизуалните медийни услуги и на услугите онлайн”¹. Пешева смята още, че в резултат на новите технологии днес живеем в един „дигитален постфеодализъм“, при който големите „онлайн феоуди“ диктуват правилата на нашия живот и комуникация².

Индикатор за промяната в комуникационната ситуация е, че новите медии оказват своето влияние и ангажират не само в комуникативен, но и в социо-културен план. Ето защо нашият интерес бе насочен към връзката и влиянието на новите медии спрямо доставчиците на аудио-визуални медийни услуги (телевизионните организации) в условията на медийна конвергенция, дигитализация и либерализиращи се пазари на аудио-визуални услуги.

Телевизията, разбрана като класическа електронна медия, се променя същностно от новите цифрови технологии, развиващи се успоредно и неотменимо свързани с

¹ Петров, М., Пешева, М. *Медийният преход – революции и манипулации*, Newmedia21.eu, Медиите на 21 век: Онлайн издание за изследвания, анализи, критика, <<http://www.newmedia21.eu/izsledvaniq/mediyniyat-prehod-revoluytsii-i-manipul/>>

² Пешева, М. Интервю, 2017 - <http://epicenter.bg/article/-Prof--Margarita-Pesheva--Zhiveem-v--quot-digitalen-postfeodalizam-quot--sazdadan-ot-Feysbuk-i-Gugal/118027/11/0>

усъвършенстването на компютърните системи и високите технологии. Така на практика се утвърждават новите медийни понятия, формати и индикатори, свързани с цифровата ера.

Турболентното развитието на информационните технологии през последните две десетилетия на XX век създаде предпоставки за нови връзки и взаимодействие между три отделни дотогава сектора - медии, телекомуникации и информационни технологии. Взаимното проникване на конвергентни услуги от трите сектора, разгръщането на електронните комуникации, ползването на конвергентни крайни устройства, се оформят като процес, който бързо набира скорост и се развива динамично. В първата глава на дисертацията е разгледано детайлно понятието за **«медийна конвергенция, включващо и дигиталната медийна конвергенция»**, като са заложили основни нейни проявни форми в различни направления.

Прави се извод, че трансформациите в различните направления протичат едновременно и изключително динамично. Макар и не на «една и съща скорост», но е налице взаимна обвързаност между конвергентните процеси в сферата на услугите, на пазарите, на съдържанията, на жанровите форми, на потребителското поведение и на регулацията. Промените в тези направления от своя страна предизвикват и други динамични процеси – създава се нов тип организация на работата в мултимедийна среда. Всички тези процеси и тенденции – в технологичен, икономически, юридически, социален, професионален, образователен и научен план, променят медийния пейзаж в посока на ново еволюционно стъпало в съвместното съществуване на традиционни и иновативни форми на медийна комуникация. **Посочените аргументи и обстоятелства подкрепят тезата на докторанта, че е налице промяна в комуникационната ситуация, която дава пряко отражение и върху преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма.**

Днес, телевизионната система се различава значително от онази електронна медия, която през 1936 година със самочувствие отразява такова публично събитие като Олимпийските игри в Берлин. Разликите между тях изглеждат предимно технологични, но всъщност са повече културни и цивилизационни³.

³ Пешева, М. Брод. Визуалната култура 2000-1986, изд. Магус, София, 2000, с.8.

Масштабните технологични промени в комуникационното поле предизвикват съществени медийни обрати, повлияни също така и от промяна в социалните, икономическите, политическите и културни условия в края на ХХ и началото на ХХІ век.

В тази част от Първа глава на дисертацията е разгледана класификацията и главните особености на медийния преход в България, като са очертани и няколко основни критерии за развитие на електронните медии: *програмите, преносната среда, аудиторията, регулацията и саморегулацията и политическата публичност.*

Уточнено е, че в дисертацията критериите, по които се проследяват промените и развитието на телевизионната система, във връзка с преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма от български доставчици на медийни услуги, са *регулация и саморегулация, преносната среда и програмата.* Предмет на анализ и осмисляне от автора бе етапът на развитие на електронните медии, в частност правата за излъчване и разпространение на телевизионната програма, в последното десетилетие. Период, който до голяма степен се характеризира повече като процес на трансформация, с присъщите му реформи и не толкова като преход. За България, като пълноправен член на ЕС от 01.01.2007 година, реформата се явява необходимост за преодоляване на социалното, икономическото и политическото изоставане, както и за намиране на верния подход, необходимите сили и средства за осъществяване на започнатите трансформации.

Въз основа на изложения кратък исторически преглед за възникване и налагане на радиото и телевизията като електронни медии, появата на интернет, развитието на комуникационните процеси и цифровизацията, медийната конвергенция, в края на Първа глава от изследването се достига до следните **Изводи**:

- Възникването и развитието на средствата за предаване на информация може да се определи като една от най-интересните и увлекателни страници на човешката социална еволюция. Всяко едно от тях се появява на определено социално-икономическо и научно-техническо стъпало в историята на обществото. Събитията и научните открития следват своята логика и своето време;
- Свидетели сме на качествено нова промяна в областта на комуникациите;
- Появата и развитието на интернет тотално размества медийната мозайка;

- Медиите, разбирани като посредници от една към много точки в класическия си вариант и интерактивни, във варианта на нови медии, са ядрото на една чувствителна и динамична индустрия, която трябва да се приспособява към постоянноменящи се технологични, икономически, социокултурни и политически условия;
- Технологичната „конвергенция“ заличава границите между телекомуникации, радио- и телевизионно разпръскване и информационни технологии;
- Метафората «дигитален постфеодализъм» се верифицира и реализира ежедневно;
- през XXI век дневният ред вече е дигитален, а обществото е информационно, определяно още и като общество на знанието;
- Трансформациите в цифровата ера са не само на технологично ниво, а засягат обществото в социален, културен и икономически план;
- Новите възможности оказват много силно влияние върху всички сфери на обществения живот.

Втора глава от дисертационния труд е посветена на регулаторната рамка, в която осъществяват своята дейност доставчиците на аудио-визуални услуги на българския медиен пазар. Посредством нормативистичния метод и сравнителноправния метод, в тази част от работата са представени медийната регулация, съвместната регулация и корегулацията, понятията „аудио-визуални услуги“, „доставчик на медийни услуги“, ролята на обществените и търговските доставчици на медийни услуги, цифровата телевизия и водещите надзорни органи – Съветът за електронни медии (СЕМ) и Комисията за регулиране на съобщенията (КРС), видове режими.

В началото на тази част от изследването е изложена кратка обосновка за правното регулиране на аудио-визуалната медийна система. Представени са теоретични дефиниции на „медийно право“ и „медийно аудио-визуално право“. Като обект на медийното право се посочват обществените отношения, които са свързани със създаването, разпространението и достъпа до информация, разглеждана с оглед на своето обществено предназначение и смисъл в две разновидности – редакционно съдържание и търговско слово

Посочени са **източници на медийното аудио- и аудиовизуално право**, относими към медийноправната материя – Конституцията на Република България, актове на Народното събрание – специални и общи закони, подзаконови нормативни актове и международни договори и актове на общностното право⁴. В този порядък са разгледани и цитирани източниците и в дисертационния труд, като е обърнато специално внимание на основаполагащи решения на Конституционния съд на Република България, по отношение на комуникационните права, медийни правоотношения и др.

С оглед важността на Кодифицираната Директива 2010/13/ЕС за аудио-визуалните медийни услуги на Съвета относно координирането на някои разпоредби, формулирани в действащи закони, подзаконови и административни актове на държавите-членки, отнасящи се до упражняване на телевизионна дейност (ДАВМУ), като източник на медийното аудио- и аудиовизуално право, в дисертацията е включено предложението на Европейската комисия за **трета ревизия на Директивата**, чиято процедура по приемане е в ход към момента. Ревизията на консолидираната Директива 2010/13/ЕС за аудио-визуалните медийни услуги съдържа някои конкретни предложения за промени в осем основни области. Най-важните от тях са: забрана на езика на омразата и защита на малолетните и непълнолетните от вредно съдържание; включването на платформите за споделяне на видеоклипове в регулаторната рамка, насърчаване на европейски произведения в нелинейните услуги по заявка; облекчаване на правилата за рекламиране при търговските съобщения; засилване и гаранции за независимост на аудио-визуалните регулаторни органи. Предложението за промени на ДАВМУ предвижда също така и насърчаването на саморегулацията и съвместната регулация, чрез приемането на **кодекси за медийно поведение**.

Синхронизирането на регулаторния, саморегулаторния и корегулаторния инструментариум в медийната политика е важно както за доброто развитие на медийния сектор в рамките на правната, социално-културната и стопанска дейност на обществото, така и в служба на индивидуалните права на гражданите. В този смисъл в дисертацията подробно е разгледана **саморегулацията и корегулацията в медийната дейност**.

⁴ Николова, Р. Медийно аудио- и аудиовизуално право, Изд. НБУ, София, 2015, с.35-40.

Саморегулацията е културно явление в дадено общество в определен период от неговото развитие. Саморегулацията не измества закона, тя е негово етично продължение. Разгледано е понятието „саморегулация“ в широк и тесен смисъл според правната доктрина. Детайлно са разгледани възникването и уредбата на организациите, правилата и начина на **саморегулация и корегулацията** в България.

От важно значение за ролята на саморегулацията и съвместната регулация е фактът, че в предложението за изменение на ДАВМУ се съдържа препоръка за използване на съвместно регулиране и саморегулиране, по-специално във връзка със защитата на непълнолетни лица, борбата срещу изказванията, подбуждащи към омраза, и търговските съобщения. Счита се, че тези режими като цяло са приети от основните заинтересовани страни и предвиждат ефективно правоприлагане при предоставяне на медийни услуги.

В действащия Закон за радиото и телевизията (ЗРТ) е дадено легално определение на понятието „медийни услуги“, като обхватът им е дефиниран чрез използването на обективни критерии - адресати, съдържание и начин за разпространение.

Медийните услуги са тези, които са предназначени за значителна част от аудитория.

Медийните услуги, в двете им основни разновидности - **линейни и нелинейни (медийни услуги по заявка)**, Законът за радиото и телевизията разграничава и регламентира (чл.3, ал.2, 3 и ал.4 и чл.4, ал.2 и 3 от ЗРТ).

Аудио-визуалните медийни услуги по заявка се различават от телевизионното излъчване по отношение на избора и контрола, които потребителят може да упражнява, и по отношение на въздействието им върху обществото. Това оправдава налагането на по-облекчено регулиране върху аудио-визуалните медийни услуги по заявка. Наличието на аудио-визуални медийни услуги по заявка разширява избора на потребителя.

Разграничението на аудио-визуалните услуги на линейни и нелинейни е от значение, защото определя вида на регулиране – по отношение на линейните услуги действат по-строги правила и те подлежат на лицензиране в Република България, защото те се разпространяват свободно и са достъпни на широката общественост, респ. оказват по-

силно влияние и въздействие върху общественото мнение, формират мнения и нагласи, докато за нелинейните услуги националният ни законодател е въвел минимални регулационни правила и по-облекчен уведомителен режим.

Законът за радиото и телевизията дава легална дефиниция на понятието „**доставчик на медийни услуги**“: физическо лице - едноличен търговец, или юридическо лице, което носи редакционна отговорност за избора на съдържанието на медийната услуга и определя начина, по който тя е организирана. **Редакционна отговорност** е упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация както в хронологичен ред при линейни услуги, така и в каталог при медийни услуги по заявка. Разновидност на доставчика на медийни услуги е **радио- или телевизионният оператор**: доставчик на линейни медийни услуги (програми) за радио/телевизия въз основа на програмна схема. Законодателят определя, че не са доставчици на медийни услуги лицата, които само разпространяват програми, за които редакционната отговорност носят трети страни.

Легално определение на „**радио –и телевизионен оператор**“ може да се търси в разпоредбата на §1, т.23 от ДР на ЗРТ. Тази норма дава отговор на въпроса кои са електронните медии, спрямо които се прилага ЗРТ чрез казуистично изброяване на хипотезите. **Доставчиците на медийни услуги под юрисдикцията на Република България** са посочени посредством няколко критерии, включващи: седалището на доставчика, като място на регистрация и като място за вземане на редакционни решения; преобладаващата част от работната сила, заета в извършването на дейността по предоставяне на аудио-визуалните медийни услуги, да оперира в България; дейността на доставчика да има стабилна и ефективна връзка с българската икономика и др, изброени в т.23 от Допълнителните разпоредби на ЗРТ.

В зависимост от правно-организационното си състояние електронните медии биват две основни разновидности:

1. **Обществени доставчици на медийни услуги;**
2. **Търговски доставчици на медийни услуги.**

Законодателят възприема негативен критерий за определяне на категорията търговски електронни медии – доставчиците на медийни услуги, които не са

лицензирани/регистрирани като обществени, са търговски.

Българският структурен модел следва европейския и поделя доставчиците на аудио- и аудиовизуални медийни услуги на обществени и търговски, като Законът за радиото и телевизията регламентира бившите държавни медии БНТ и БНР като национални обществени доставчици на медийни услуги, чиито общи характеристики, програма, управление, финансиране са изведени в отделна глава на Закона.

Съгласно действащия ЗРТ определя като търговски всички доставчици, които не са лицензирани/регистрирани като обществени, въвежда специфични изисквания към обществените доставчици и допълнителни такива към националните обществени доставчици. Няма забрана търговските доставчици да изпълняват някои или повече от функциите на обществените доставчици на медийни услуги, като някои основни принципи са въведени императивно за всички, без оглед на структурния им модел. В този смисъл в дисертацията е направена съпоставка между задължения, принципи и характеристики на обществените, търговските доставчици и БНТ, и БНР, като национални обществени доставчици, съгласно българското законодателство.

В зависимост от **начина на предаване на сигнала и преносната среда**, телевизионната програма може да се разпространява чрез **наземно радиоразпръскване**, по **кабел**, **сателит** или **онлайн**, съответно по този критерий разграничаваме телевизионни оператори, излъчващи по ефирен път, кабелни оператори, сателитни и излъчващи онлайн, с различни разновидности.

По **териториален обхват** доставчиците на аудио-визуални услуги могат да бъдат **местен, регионален, национален оператор и с обхват извън територията на Република България**.

Въвеждането на **цифровата телевизия** размести тежестта на платформите ефир, кабел и сателит. Цифровата телевизия (или дигитална телевизия) е технология за приемане и предаване на движещ се образ и звук на разстояние чрез използване на цифров сигнал (дигитално обработен и мултиплексиран), за разлика от аналоговата телевизия, която се излъчва чрез аналогов сигнал⁵.

Основните проблеми и предизвикателства пред Република България при въвеждането на

⁵ Дигиталните медии. Речник на основните понятия, изд. Фабер, 2012.

цифровата наземна телевизия са:

– **технически:** ограничен честотен ресурс;

– **организационни, административни и регулаторни:** приемане на нормативна уредба, която да осигури предпоставките за цифровия преход, предоставяне на равни възможности и условия за ефективна конкуренция на всички участници на пазара, обезпечаване на достатъчно качествени телевизионни програми и нови мултимедийни услуги, ангажиране основните участници в електронната медийна среда с цифровия преход – законодателят, правителството, регулаторните органи, медийната индустрия, неправителственият сектор, крайните потребители;

– **финансови, културни и социални:** финансиране на освобождаването на радиочестотен ресурс, предназначен за нуждите на националната сигурност. Планиране и осигуряване на допълнителни средства за гарантиране разпространението на програмите на обществената телевизия⁶.

Съответно процесът на цифровизация в България стартира с голямо закъснение. В изследването е проследен накратко този процес и някои специфики на приложения модел на цифровизация в България.

Цифровият преход е важен, както за търговския телевизионен сектор, така и за обществения сектор, за ефирните телевизионни програми, но и за програмите, разпространявани чрез кабел и сателит, като очакванията са за силна конкуренция с новите цифрови програми и мултимедийни услуги, предлагани от националните цифрови мрежи, а вече и от все по-налагащите се онлайн платформи, като водещи за разпространение на съдържание.

Развитието на медийната среда в Европейския съюз е поставена в контекста на развитието на цифровите технологии и обусловените от тях икономически и социални промени.

В действащото българско законодателство органите, които регулират електронната медийна среда са: **Комисията за регулиране на съобщенията (КРС)** - специализиран независим държавен орган, който осъществява държавната секторна политика в областта на далекосъобщенията и пощенските услуги и е натоварен с функцията да регулира и

⁶ Пешева.М и др. съставители. Телевизионната среда 2001 -2010. Програми. Аудитория. Реклама. Регулация. Цифровизация, изд. Фабер, Велико Търново, 2011 - http://www.newmedia21.eu/content/2011/10/tvsreda_izdaden.pdf

контролира осъществяването на електронните съобщения.

Другият специализиран надзорен и регулаторен орган е **Съветът за електронни медии (СЕМ)**. Според легалната дефиниция на чл.20, ал.1 от ЗРТ, СЕМ е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги в случаите и по реда, предвидени в този закон.

В изследването са разгледани накратко съставът и компетенциите на СЕМ, като отново се обръща внимание на **Предложението за трета ревизия на ДАВМУ**, в което се предвижда засилване и гаранции за независимост на националните аудио-визуални регулаторни органи, както и разширяване на правомощията им за осъществяване на надзор спрямо платформите за споделяне на видеоклипове, по отношение на услугите по заявка, които се изпълняват по каталог.

Във втора глава е обърнато е внимание на общи характеристики на лицензията и регистрацията, като се разгледани поотделно и трите вида режими – **лицензионен, регистрационен и уведомителен**, приложими спрямо доставчиците на медийни услуги.

Изведените във Втора глава от десертацията изводи се заключават до следното:

- Днес все по-голямо значение придобиват съхраняването на свободата на изказ и достъпът до информация, плурализмът на мнения и разнообразието на съдържание; закрилата на малолетните и уязвимите социални групи; сътрудничеството между регулация, саморегулация и корегулация;
- В цифровото време тенденциите в медийното законодателство са към по-гъвкава регулация, както и към насърчаване и подкрепа създаването на качествено медийно съдържание за всички платформи;
- В резултат на бързото развитие на съвременните телекомуникационни технологии и цифровизацията обективната ограниченост на радиочестотния спектър се преодолява все по-често и все по-успешно, което неминуемо ще породило необходимост от нова, по-детайлна, съобразена с европейското законодателство и отговаряща на съвременните тенденции в областта на медийното право,

национална законодателна уредба.

В логическо и систематично продължение на зададените в Първата и Втората глава правна и медийна рамка на проблема за преотстъпване на права за излъчване и разпространение, е съдържанието на **Трета глава** от дисертацията, посветена на понятието „**телевизионна програма**“.

Посочена е легална дефиниция, която се съдържа в Закона за радиото и телевизията: *система от всички елементи, които създава и разпространява операторът, и която е носител на определено съдържание, разпределено в часова схема.*

Като юридически факт програмата е обвързана във времева последователност от други два юридически елемента – нейното създаване и разпространение. Съгласно §1, т.2 от ДР на ЗРТ създаването е творчески акт, който включва авторски замисъл и неговата реализация с цел производство на предаване или програма. Осъществяването на медийни услуги предполага тяхното предоставяне до адресатите. Нормата на §1, т.2 от ДР на ЗРТ предвижда, че създадената програма подлежи на разпространение. "**Разпространение на програми**" е първоначалното предаване или излъчване, независимо от използваната технология, на радио- или телевизионна програма, предназначена за приемане от слушатели или зрители. То включва и обмена (препредаването) на програми между оператори, за да бъдат приети от аудиторията. То не включва електронни съобщителни услуги за индивидуално ползване.

Програмата е сложен юридически факт (фактически състав). Тя се състои от множество прости юридически факти. Това на първо място са **предаванията**. Те са най-съществените ѝ елементи. Други съставни части са останалите форми, които попълват програмната схема. В този смисъл програмата е разнороден, смесен (хетерогенен) фактически състав. С оглед на разположението на юридическите факти по време тя е юридически състав с последователното разпространение на аудио-визуални произведения: предаванията и другите форми се излъчват в различни часови пояси, не и едновременно.

Според формалното си описание, телевизионната програма се пределя в четири проявни форми:

- откъм технологията – **проект**;

- с оглед обществения интерес – **концепция**;
- в зависимост от общуването с аудиторията – **схема**;
- предвид степента на специализираност – **профил**.

За така изведените проявления на радио- и телевизионната програма, в Допълнителните разпоредби на Закона за радиото и телевизията се съдържат и легални дефиниции.

Съгласно ЗРТ са разграничени следните видове програми:

Според тяхното съдържание и насоченост към аудиторията, са:

- програми с общ (политематичен) профил;
- програми със специализиран профил.

Програми според езика, на който се излъчват.

В зависимост от територията, на която се разпространяват в границите на съответната държава, се разграничават:

- национални програми;
- регионални програми;
- местни програми.

Програми според техническия способ на разпространение:

- разпространявани наземно (ефирно);
- разпространявани по кабелен начин;
- разпространявани по спътников начин.

Програми според вида на разпространение:

- програми, разпространявани в кодиран вид;
- програми, разпространявани в не кодиран вид.

Програми според вида на доставчика на медийни услуги:

- обществена програма;
- търговска програма.

Програми според юрисдикцията на доставчика, езика, на който се излъчват и адресатите:

- български програми;
- чуждестранни програми.

Разгледаните легални положения от действащата нормативна база на българското аудио-визуално медийно право се допълват с **доктринални определения** на телевизионната програма и телевизионното програмиране от водещи български изследователи в тази област.

Направено е уточнение за по-добра понятийна яснота, че в Закона за авторското право и сродните му права се използва понятието „**радио- и телевизионна организация**” без обаче в същия закон да се съдържа дефиниция на понятието. Законът за радиото и телевизията борави с понятието „**радио- и телевизионни оператори**”.

В Трета глава е обърнато внимание и се разглежда телевизионната програма и като **културно съдържание**, и като **пазарен продукт**.

Доставчиците на медийни услуги/телевизионните организации са важна част, както от икономиката, така и от културата на обществото. Тази двойственост изрично е записана в Директивата за аудио-визуални медийни услуги.

Според Европейската комисия секторите на културна и творческа дейност в Европа са от съществено значение за икономиката, заетостта и социалното сближаване. Бързо променящите се технологии откриват както възможности, така и предизвикателства пред тези сектори. Европейският съюз инвестира 1,46 млрд. евро в периода 2014—2020 г. в секторите на културата и аудио-визията чрез програмата „Творческа Европа“, която заменя и надгражда програмите „Култура“, „МЕДИА“ и „МЕДИА Мундус“.

Радио –и телевизионната дейност са иманентно присъщи на медийната индустрия, разбираана като основен производител на медийни продукти и доставчик на медийни услуги.

Процесът на създаване, излъчване и разпространение на телевизионна програма, в телевизионната дейност, е ярък пример за сложната природа на тази дейност – **синтез от индустрия и култура**.

Като „**стопански услуги и икономически продукт**” телевизионната програма циркулира на вътрешния и на външния медиен пазар, допринася за икономическия растеж и осигуряване на работни места. Няма друга такава културна дейност, която да въвлича толкова широк кръг от хора и професии, списъкът е невероятно дълъг. Цялата тази сложна структура е изключително необходима, за да може телевизионната програмната политика

да отговаря адекватно или поне да има възможност да се бори за добро позициониране на съвременния медиен пазар, който е изключително разнообразен, динамичен и все по-либерализиран.

Създаването, излъчването и разпространението на телевизионната програма надскача основните си функции да информира, образова и забавлява. Програмата и съпътстващите я процеси, са динамичен източник на културни, икономически и социални ефекти и основно средство и движеща сила днес във войната за внимание и зрителски интерес, на борбата за печалба в телевизионния бизнес, но най-вече за осъществяване на социално-културната мисия на телевизията.

Програмната политика на телевизионните организации, като мрежа от правоотношения и с оглед на нейната съдържателна осигуреност, от една страна, потребностите и достъпа до информация и културни блага на аудиторията от друга страна, но в контекста на съблюдаване на авторските и сродните на тях права и възможностите за балансирана защита на обществения интерес, в днешното информационно общество, имат важна роля в адекватното развитие на медийната среда, иманентна част, от която са телевизионните организации и тяхната програма.

В резултат на така направения в Трета глава важен за доказване тезата на докторанта анализ на телевизионната програма, се направиха следните изводи:

- Програмната политика на телевизионните организации, като мрежа от правоотношения и с оглед на нейната съдържателна осигуреност, е предмет на покупки и продажби, при които по Филип Котлър «продавачите» са медийната индустрия, а «купувачите», т.е. разпространителите на съдържание, изграждат пазара;
- Съдържанието следва да задоволява потребностите и достъпа до информация и културни блага на аудиторията, но в контекста на съблюдаване на авторските и сродните на тях права и възможностите за балансирана защита на обществения интерес;
- Доставчиците и разпространителите на телевизионната програма, като иманентна част от медийната среда, имат важна роля в днешното все по-променящо се към цифрово общество.

В последната **Четвърта глава** от изследването правната и медийна рамка се допълва с теоретична постановка на **авторското право и сродните му права**, в исторически план, разгледани са теории във връзка с авторското право и сродните му права.

Представена е нормативна уредба и **източници на авторското право и сродните му права**, както от международни актове, Общностно законодателство, така и от вътрешното ни право.

Конкретен проблем, който се разглежда в Четвърта глава от дисертацията, е свързан с телевизионните организации, като носители на права, сродни на авторското право, установени в дял втори, глава единадесета от Закона за авторското право и сродните му права (ЗАСП). Посочени са определения, дадени в правната теория, като са съпоставени с текстове от ЗАСП и ЗРТ.

Обръща се внимание и се дават характеристики на **«платформен оператор»**, като се обобщава, че всяко предприятие, което осъществява електронни съобщителни услуги, като разпространява (преизлъчва, предава и препредава) телевизионни програми чрез спътникова (DTH), кабелна или IPTV електронна съобщителна мрежа, групира телевизионни програми и ги продава в пакет или пакети на крайни потребители - абонати и което уведомило КРС, за намеренията си да осъществява обществени електронни съобщения и е вписано в публичния регистър, воден от КРС по чл.33 от ЗЕС, може да се разглежда като платформен оператор.

Разглеждат се **имууществените и неимууществените права на телевизионните организации** и начинът, по който могат да се разпореждат с тях.

Законът за авторското право и сродните му права урежда имууществените права на телевизионните организации като **изключителни**. Техният носител може да ги упражнява лично или да разрешава упражняването им от трети лица срещу възнаграждение. Имууществените права на телевизионната организация, която е осъществила **първоначалното излъчване или предаване на собствена програма**, се свеждат до това, че тя има изключително право да разрешава срещу заплащане ползването, по начини и условия, уредени в чл.91, ал.1 от ЗАПСП.

Преотстъпването на права за излъчване и разпространение се придобива посредством сключването на договор, като обичайно е и срещу уговорено в договора възнаграждение. Именно тези договорни възнаграждения са болезнена и остро конфликтна точка в

отношенията между производителите и доставчици на съдържание – телевизионните организации от една страна и разпространителите на това съдържание – платформените оператори от друга страна.

Изяснено е, че **телевизионната програма е един от четирите обекта на права, сродни на авторските**, изчерпателно изброени в чл.72 ЗАПСП.

Правата на телевизионната организация по смисъла на чл. 91 ЗАПСП се разпростират, както по отношение на телевизионната програма, така и по отношение на отделни нейни части, часовата схема. Телевизионната организация е носител на права върху съдържанието на излъчваната или съответно предадената собствена програма и има изключителното право да разрешава използването на програмата в цялост и в отделни нейни части.

Отделно предаване, обаче, може да представлява самостоятелно произведение на литературата, изкуството или науката, например игрален филм, да включва поредица от такива произведения, като песни и видеоклипове, или да няма характер на произведение (спортно състезание). Може да представлява комбинация от произведение и други елементи.

С оглед **законосъобразното уреждане на правата върху програмата**, във всеки конкретен случай на договаряне е важно да се установява дали телевизионната организация, отстъпва на ползваща организация/предприятие само своето собствено право върху телевизионната програма или добавя към него и съответни права на други субекти (автор, артист-изпълнител, продуцент на звукозаписа, продуцент на филм или друго аудио-визуално произведение). Ето защо, трябва да се съблюдава какви права преотстъпва телевизионната организация - първичен излъчвател.

Дигиталните права също подлежат на регламентация и следва да бъдат уредени. Основната концепция при управлението на дигитални права е използването на **дигитални лицензии**. Вместо да купува дигиталното съдържание, потребителят купува лицензия, която му дава определени права.

Еволюцията на цифровите технологии доведе до появата на нови бизнес модели и засили ролята на интернет като основен пазар за разпространение на защитено с авторско право и сродните му права съдържание и за достъп до него. В тази нова рамка носителите на права

се сблъскват с трудности, когато се опитват да лицензират своите права и да получат възнаграждение за разпространението на техните произведения онлайн. Много актуален е проблемът относно гарантирането, че авторите и носителите на права ще получат справедлив дял от стойността, създадена чрез използването на техните произведения и другите защитени обекти.

За значимостта на проблема относно дигиталните права за разпространение включително и на програмно съдържание в интернет и нуждата от адекватната му законодателна регламентация, ясно говорят предложенията на Европейската комисия за приемане на **Директивата за авторско право в рамките на цифровия единен пазар** и на **Регламента за авторското право и сродните му права, приложими за определени онлайн предавания на излъчващите организации и за препредаването на телевизионни и радиопрограми**, които са разгледани накратко в дисертацията⁷.

Приемането на тези актове следва да допринесе за по-адекватната законодателна регламентация и в България, с цел да се отговори с ефективно прилагане на най-новите реалности в интернет пространството.

В България, обаче, ползотворното реализиране на икономическия потенциал на интелектуалната собственост, е чувствителна и проблемна област от години. В този контекст са разгледани някои практически проблеми при преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма в последната точка от Четвърта глава на дисертацията, като се добавя и актуален казус между основните големи телевизионни организации - "БТВ Медиа Груп" ЕАД (БТВ) и "Нова Броудкастинг Груп" АД (Нова) от една страна и четирима платформени оператори, опериращи в няколко големи областни градове. Правно основание за този казус е сравнително новата, приета през 2015 г., разпоредба - чл.37а от Закона за защита на конкуренцията, с който се въвежда нова форма на антиконкурентно поведение – **злоупотреба с по-силна позиция при договаряне**.

⁷ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно авторското право в цифровия единен пазар - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52016PC0593>

Предложение за приемане на Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила във връзка с упражняването на авторското право и сродните му права, приложими за определени онлайн предавания на излъчващите организации и за препредаването на телевизионни и радиопрограми - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1523775417768&uri=CELEX:52016PC0594>

В развитото се производство пред КЗК, Комисията достига до извода, че "БТВ Медиа Груп" ЕАД и „Нова Броудкастинг Груп“ АД разполагат с по-силна позиция на договаряне спрямо конкретните страни в производството, които са малки регионални платформени оператори. Въпреки това, и след извършения правен анализ на търговските взаимоотношения на телевизионните организации с всеки един от платформените оператори - молители, крайният извод на Комисията, обективиран в **Решение № 220 от 28.02.2017 г.**, е че нарушения на чл.37а от ЗЗК и злоупотреба с по-силна позиция на договаряне са извършени само от "БТВ Медиа Груп" ЕАД, спрямо „Нова Броудкастинг Груп“ АД. Комисията постановява, че не са установени извършени нарушения по чл.37а ЗЗК към четиримата платформени оператори.

С уговорката, че Решение № 220/28.02.2017 г. на КЗК е обжалвано пред Върховния административен съд, пред който делото е висящо, в тази последна част от дисертацията са направени някои обобщения относно актуални практически проблеми, свързани с преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионна програма, въз основа на разгледания казус. Основният извод от изложената в Глава четвърта проблематика е, че:

- В България все още не е решена трудната задача за намиране на баланса между правните и икономически интереси на доставчиците на медийни услуги и разпространителите на съдържание – платформените оператори, оттук следва и **дисбаланс** в отношенията с другите заинтересовани субекти – потребителите на медийни услуги, а като краен резултат и наличие на индикатори за нарушаване на обществен интерес.

Заключението на дисертационния труд представя обобщение на постигнатите резултати от извършената работа по поставените цели и задачи в изследването, като основните заключителни изводи са следните:

- телевизионната система вече функционира в нови, променени условия в правен, технологичен, социокултурен и икономически план, което потвърждава тезата на автора.
- Развитието на технологиите, на отделния индивид и на обществото се случват в едно и също време, което не предполагаше синхронност, днес, обаче, тези процеси

са катализирани от интернет и дигитализацията, които зададоха новия цифров дневен ред в обществото и предопределиха конвергенцията в много сфери.

- Медиите, вече във вариант и нови медии, имат много съществена роля в този дневен ред, участват активно и неизбежно търпят трансформации в технологичен, културен и професионален план.
- Телевизията, като иманентна част от тази съвременна медийна среда, също представлява конвергентно явление, обединяващо интелектуалния продукт с технологичните възможности, пазарните механизми, регулаторните практики и реакциите на публиките.
- Телевизията вече е доставчик на аудио-визуални медийни услуги, с произтичащите от това правни възможности и правни ограничения.
- В изследването е посочена правната рамка, както и формите на саморегулация и корегулация на доставчиците на аудио-визуални услуги и телекомуникациите, като се констатира, че поради бързата скорост на развитие на информационните и комуникационни технологии, приложимите норми към тези сфери и практиката на регулаторните органи, не се променят толкова динамично и своевременно. Това забавяне от своя страна доведе до някои правни и практически проблеми, разгледани в дисертацията.
- Правната регламентация на електронните медии трябва да отговаря както на нивото на новите технологии и среда, така и чрез нея да се гарантира спазването на основни общочовешки принципи, да се защитават децата от неподходящо съдържание, същевременно и да поддържа баланс между свободната стопанска инициатива, ефективното използване на радиочестотния спектър, интересите на телевизионните организации, на платформените оператори и на потребителите.
- Радио-и телевизионните организации са субекти на права, сродни на авторското, а програмата е обект на тези права. Правната уредба на сродните права има за цел да стимулира информационния, образователен и културен обмен в обществото, като се даде възможност на едни от най-значимите участници в него – телевизионните организации, да извличат икономически облаги от преотстъпването на права за

излъчване и разпространение на телевизионни програми. Обективизирането на тази правна възможност е чрез сключване на договори.

- Налице са недобри практики във връзка с договорите за преотстъпването на права за излъчване и разпространение. Причините могат да се търсят в няколко посоки, но една от основните е във финансов план. Преодоляването на тези проблеми е важен фактор за развитието на телевизионните организации, чийто съществен културен и икономически актив са правата, сродни на авторските върху телевизионните програми.
- Комплексната правна, социокултурна и икономическа природа на телевизионните организации е изключително необходима, за да може, чрез телевизионната програмна политика, те да отговарят адекватно или поне да имат възможност да се борят за добро позициониране на съвременния медиен пазар, който е изключително разнообразен, динамичен и все по-либерализиран.
- Програмната политика на телевизионните организации, като мрежа от правоотношения и с оглед на нейната съдържателна осигуреност, от една страна, потребностите и достъпа до информация и културни блага на аудиторията от друга страна, но в контекста на съблюдаване на авторските и сродните на тях права и възможностите за балансирана защита на обществения интерес, имат важна роля в адекватното развитието на медийната среда и предизвикателствата затова остават на дневен ред.

Научни постижения с приносен характер

1. Разработената тема се отличава с особена важност и актуалност от гледна точка на генералните промени в аудио-визуалния сектор. Разгледаната и установена комплексна правна, социокултурна и икономическа природа на проблема за преотстъпване на права за излъчване и разпространение, не е била обект на разработка от българските научни среди. Разглеждането на проблема от гледна точка на различни фактори – доктрина, правила на общностното законодателство и международното право, българска нормативна уредба, предоставят панорамен изследователски поглед към проблема, но и поставят пред автора сериозно професионално предизвикателство. В резултат на систематизацията на тези фактори, се изгради полезна и необходима правна и медийна рамка на темата за преотстъпване на права за излъчване и разпространение.

2. С приносен характер е изборът на интегрална методология и научен подход към широкия контекст на темата за преотстъпването на права, която се характеризира със своята интердисциплинарност. Широкият набор от проблеми, засегнати в дисертацията, са разгледани и анализирани посредством елементи, присъщи на различни научни области и дисциплини като: медийно право, медиазнание, медийна регулация и саморегулация, медийна история, медиен маркетинг, дигитални медии, мрежова среда, право на интелектуална собственост. Тази комплексна методология даде възможност на автора да осмисли и разгледа проблема от различни гледни точки, да го анализира с помощта на разнообразни научни индикатори.

3. В изследването е направен опит, за представяне и анализиране на темата за преотстъпване на права за излъчване и разпространение, в богатия медийно-правен спектър, който позволява мащабен поглед върху редица актуални проблеми по темата, като спорните и остро конфликтни отношения между доставчиците на телевизионно съдържание и платформените оператори, относно преотстъпването на права за излъчване и разпространение на телевизионни програми на българския медиен пазар. Посредством извършеното широкообхватното проучване на трансформациите и

конвергентните явления, които водят до доминиране на нови фактори и специфики при уреждането на правата за излъчване и разпространение на телевизионна програма, тази дисертация би могла да послужи за разширяване и обогатяване на изследователския периметър и да е полезна на специалисти, които се обучават или работят в медийната сфера, но имат отношение и към комуникационната, и към правната наука, както и на читатели, които проявяват интерес по темата за преотстъпване на права за излъчване и разпространение.

Списък на публикациите

1. Статия на тема: *„Езикът на телевизионната реклама – правни възможности и правни ограничения“* – приета за печат за Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация
2. Доклад на тема: *"Творческо настроение и авторски права при създаване и използване на български аудио-визуални произведения. Опасни връзки"* - приет за печат за Годишник на департамент „Масови комуникации“, НБУ
3. Доклад на тема *"Проблеми и тенденции в публичните комуникации между институции, медии и граждани в България"* - приет за отпечатване в Сборник на катедра "Медии и обществени комуникации", УНСС